ומשפייה אמר ליה רב אחא בריה דרב איקא לרב אשי ומי אמר שמואל הכי והאמר שמואל ככר שחתך עליה בשר אסור לאכלה שאני התם דאגב דוחקא דסכינא פליט °אמר רב נחמן (א)דגים ועופות שמלחן זה עם זה אסורין היכי דמי אי בכלי שאינו מנוקב אפי' עופות ועופות נמי אסירי אי בכלי מנוקב אפי' דגים ועופות נמי שרי לעולם בכלי מנוקב ודגים משום דרפו קרמייהו קדמי ופלטי ועופות קמיטי בתר דניחי דגים פליטי עופות והדר בלעי מיניה רב מרי בר רחל אימלח ליה בשר שחוטה בהדי בשר טרפה (ד) אתא לקמיה דרבא אמר ליה (ה) (ו)הטמאים °(ב)לאסור (ג)צירן ורוטבן וקיפה שלהן

ולימא

ומשפייה. כמו (ב"מ דף ס.) השופה יין לחבירו קולי"ר כלומר יערה השומן העליון בנחת מכלי אל כלי כדי שלא יתערב הדם בו. וראיתי בהלכות גדולות דדוקא נקט תרי גללי כלומר מעט מלח אבל מלח הרבה פוסק את הדם ועושהו כמים והוא נעכר ומתערב עם השומן: **ומי אמר שמואל הכי.** דלאחר שיכלה כל מראה אדמומית שבו מותר: **והאמר שמואל כו'.** והאי בשר ככר נגלה: **שאני התם דאגב דוחקא דסכינא פליט.** לעולם כשמעלה ממרתו אין הדם יוצא ממנו ע"י האור ושמנונית הוא ומותר אבל כשחותכו וכובש עליו את הסכין הוא דוחקו ואם נשאר בו דם דוחקו והוא יוצא: **דגים ועופות.** לאו דוקא עופות דכל שכן בשר אחר לפי שהוא קשה מבשר עופות: **אסורין.** [הדגים לבדן] שהדם יוצא מן הבשר ונבלע בדגים: **אפילו עופות ועופות [נמי] אסירי.** כדאמרינן לקמן (דף קיג.) אין מולחין בשר אלא על גבי כלי מנוקב לפי שהדם היוצא נשאר בכלי וחוזר ונבלע בבשר: **אפילו עופות ודגים [נמי] שרי.** שהרי הדם יוצא דמה לי דגים ומה לי שאר שתי חתיכות הנמלחות זו על גב זו שאע"ג שהדם יוצא מעליונה לתחתונה אין נאסרין אם הכלי מנוקב: **לעולם בכלי מנוקב.** והיינו טעמא דדגים אסורין: **משום דדגים רפו קרמייהו.** קרום שלהן רך: **וקדמי ופלטי.** ממהרין לפלוט ציר שלהן: **ועופות קמיטי.** נומתין אשטרינ"ט. כלומר אין ממהרין לפלוט וכבר נחו הדגים מלפלוט ועדיין עופות פולטין הלכך בלעי דגים אבל בשר ובשר כמה שזה שוהה לפלוט כך זה שוהה לפלוט ושניהם פולטין יחד וכל זמן שהתחתון טרוד בפליטה אינו בולע: **אימלח ליה בשר שחוטה בהדי בשר נבלה.** ובכלי מנוקב כמשפט המולחים בשר וקמיבעיא ליה מי אמרינן כי היכי דגבי דם לא חיישינן לדלמא פלט עליון ובלע תחתון דאמרינן כל זמן שטרודים בפליטה אינן בולעין ושניהם נחין יחד מפליטתן ה"נ לא שנא או לא: **אמר ליה הטמאים.** ה"א יתירא דגבי הטמאים לכם בכל השרץ (ויקרא יא): **לאסור צירן ורוטבן וקיפה.** פירמא בשר ותבלין הנקפה בשולי הקדירה וכיון דצירן אסור מיתסר הבשר השחוט מחמת ציר הטריפה שהוא נוח ליבלע מן הדם:

הני

דגים ועופות שמלחן זה עם זה אסורין. הדגים לבדן והקשה רבינו שמואל דא"כ הו"ל דגים שמלחן עם עופות אסורין וי"ל דא"כ הוה משמע אפילו העופות תפל והדגים מלוחים כמו דג טהור שמלחו עם דג טמא דבסמוך דמיירי בטהור מליח וטמא תפל וזה אינו כי בענין זה לא היו הדגים אסורין ונראה דאין העופות נאסרים מהדגים שנאסרו אפילו לאותו פירוש שבכל איסורין אמרינן חתיכה עצמה נעשית נבלה אם האיסור עצמו הולך ומתפשט ונאמר שגם מן הדם שנבלע בדגים נפלט מקצת עם ציר הדגים ונבלע בעופות אף על פי שכולה אין פולטין להיות מותרין על ידי כן כיון דבבר גמרו פליטתן דמ"מ אין סברא לאסור העופות דדם משרק שריק במליחה כמו בצליה ובדגים דרפו קרמייהו הוא דלאמר א] לעיל דלא שריק דם עופות מינייהו: **ודגים** רפו קרמייהו ופלטי ועופות קמיטי. פירש בקונטרס אבל בשר ובשר כמו שזה שוהה לפלוט כך זה שוהה לפלוט ושניהם פולטין יחד וכל זמן שתחתון טרוד לפלוט אינו בולע וכמו כן פירש בסמוך (לקמן דף קיג.) גבי רב ששת דמלח גרמא דמסיק אלא לא שנא ופירש בקונטרס ל"ש ומותר דכל זמן שטרודים לפלוט אינן בולעים וכשנח זה כבר נח זה ולפירושו תימה כשמולחין הרבה חתיכות יחד זו אחר זו ומניחין שניה על הראשונה וכן שלישית וכן רביעית אפילו יש כמה חתיכות אע"פ שהראשונה גומרת פליטתה תחלה ופשטיה דאלא לא שנא ד)(נמי) משמע ה)(שמותר למלוח כל אחד ואחד בפני עצמו וכן מפרש ר"ת אלא לא שנא) שאע"פ שהתחתון פולט תחלה אינו נאסר ולמה מותר כיון שפליטת התחתון קודמת ונראה דהיינו טעמא משום דדם מישרק שריק במליחה כמו בצליה וכי היכי דשרי בגלי בשרא עלוי בשרא אפילו לכתחלה אע"פ שכלה תחלה פליטתה בלד התחתון של לד האש משום דמשרק שריק הוא הדין נמי במליחה דשרי כה"ג ודגים דוקא משום דרפו קרמייהו אסירי משום דרכיכי ונבלע הדם בתוכן ולא שריק מינייהו ומיהו היכא דאיכא גומות בלד עליון של תחתונות דלא מצי שריק קשה למה יהא מותרין דמעשים בכל יום שמולחין גומות [בחתיכות] התחתונות מלאות ציר ונוהגין בדבר היתר וי"מ משום דפליטת ציר מושכת הרבה אחר פליטת הדם וכל זמן שמושך פליטת הציר פולטות מה שבולעות מן העליונות אחר פליטת דמן ומה שנמלא בגומות ציר הוא ולא דם אבל בדגים אין לומר כן לפי שפליטת דם העופות מושכת אחר פליטת ציר הדגים וה"ר יוסף מאורלינ"ש היה אומר לפי שפליטת הדגים נגמר קודם התחלת פליטת העופות לכך אין פולטין עוד מה שבולעין מן העופות אבל בשר ובשר כיון שלא נגמר פליטת דם תחתון קודם התחלת בליעתה מן העליון אין דרך פליטתה נסתמת דהואיל ופתוח לפלוט לא יסתם עד גמר פליטת החתיכה שעליה וכן אם מלחו שלישית ונתנו על העליונות קודם גמר פליטתה התחתונה פולטת עד שתגמור השלישית פליטתה וכן לעולם כל מה שיתנו עליה תבלע ותפלוט כיון שלא נחה רגע אחת וא"ת נהי דלפי שני הטעמים הללו אין לאסור מחמת פליטת חתיכה העליונה מ"מ נאסור מחמת דם הבלוע במלח שבין חתיכה לחתיכה שנמחה בציר שבגומות אחר פליטת כל הדם והציר דבשלמא בכל חתיכה מלוחה דעלמא אין המלח שעליה אוסרה לפי שמועט הוא הדם הבלוע במלח ואינו יכול עוד לזוז משם כלל אבל כאן שנמחה המלח בציר שבגומא ונעשה כאלו היה לו לדם זה לאסור כדי קליפה ושמא לא אמרינן מליח הרי הוא כרותח אלא בשעת פליטה אבל אחר גמר פליטה לא חשיב כרותח דפסק כח המלח מחמת שהפליט את הבשר ויולא כח המלח עם הדם אי נמי י"ל שהמלח שעל הבשר מעכב הדם הזה מליכנס בבשר ולפי אותן השני טעמים שפירשתי דכל זמן שהתחתונה פולטת ציר בולעת ופולטת דם העליונות עם ציר שלה ב] אז כל זמן שפתוחה לפלוט בולעת ופולטת צריך להמתין לתחתונה עד שתשהה העליונה שיעור צליה שעד אותה שעה אין התחתונה יוצאת מידי דמה ומיהו עדיין י"ל טעם אחר דכל זמן שהבשר טרוד לפלוט ציר אין בולע דם וזמן פליטת הציר אינו כלה כל כך מהרה ומכל מקום בשר שבתוך הציר כגון בכלי שאינו מנוקב אין להתיר מטעם זה דאין לו שם כח לפלוט מחמת שהוא שקוע בתוך הציר ובולע והיינו טעמא דשמואל דאמר לקמן (דף קיג.) אין מולחין אלא בכלי מנוקב דאע"ג דעדיין לא גמר הבשר פליטת דמו בולע כדפרישית והיכא דחליה של חתיכה בתוך הציר וחליה בחוץ מה שבתוכו אסור ומה שבחוץ מותר כדפרישית לעיל בפרק גיד הנשה (דף נו:) גבי גדי שצלאו בחלבו והיכא ששהה הבשר במלח כשיעור צליה על דף אחד ואח"כ הושם בגיגית ושהה שם כל הלילה ואחר כך נמצא הכלי מלא מיץ מן המליח שיצא מן הבשר אירע מעשה בביתו של רש"י והשיב דמאחר ששהה הבשר במלח כדי שיעור קודם שהושם בכלי אין המים הנמצאים בכלי מין דם אלא מוהל בעלמא וכן נראה ותדע שאותו המוהל הוא היתר מיד כששהה שיעור צליה הוא מותר להדיחו ולבשלו בקדרה אע"פ שלא נפלט ממנו המוהל היוצא אח"כ ואין לאסור נמי המוהל מחמת המלח שעל הבשר שנמחה בתוכו דאם מכח זה באנו לאסור בשר הנופל בתוכו מוהל לפי שיש בו רוב מלח שעל הבשר ואין נאכל מחמת מלחו ליחשב כרותח ואוסר את הבשר א"כ גם מטעם זה יאסר כל הבשר שבעולם כשמניחין אותו בתוך הכלי להדיחו שנמחה המלח שעל הבשר במים דמה לי מים מה לי מוהל כיון דשניהם של היתר אלא צריך לומר שהדם שבמלח מתייבש בו ואין בו כח ליבלע בבשר אלא עומד במקומו אע"פ שנמחה בתוך אותו מוהל כמו שפי' גבי אותן גומות שבבשר דמה לי גומא מלאה ציר ומה לי כל הבשר בתוך הציר או מטעם שפסק כח המלח מחמת שהפליט הבשר ולא חשיב כרותח כדפרישית לעיל ומ"מ אין להקל שכבר נהגו העם איסור: **הטמאים** לאסור צירן. דרשה גמורה היא גבי שרלים ובהמה חוץ מגבי דגים כדפרישית בפרק גיד הנשה (לעיל דף נט:) גבי שאני ציר דזיעה בעלמא הוא:

ורוטבן וקיפה שלהן. וא"ת ותיפוק ליה ממשרת ליתן טעם כעיקר דמשם אתה דן לכל התורה כדאיתא פרק אלו עוברין (פסחים דף מד:) וי"ל דעיקר דרשה לא איצטריך אלא לצירן ושאר הוו אסמכתא בעלמא כדאמר פרק אלו מציאות (ב"מ דף ל.) גבי והתעלמת דעיקר קרא לזקן ואינו לפי כבודו אי נמי איצטריך נמי לרוטבן וקיפה ואשמעינן דמחוי כממש אם המחה השרץ וגמעו דהוי באכילה דס"ד דבשתיה לא מחייב כיון דאכילה כתיבא ביה והכי איתא בהעור והרוטב (לקמן דף קכ.) דמייתי לה אהמחה את החלב וגמעו ואם תאמר אם כן היכי דריש מינה לדידן אסור כיון דאיצטריך להכי ויש לומר דשקולים הם ומציר גופיה לא הוה שמעינן דלהוי שתיה באכילה דהוי מצינן לאוקומי כשהקפהו ואכלו: **וקיפה** שלהן. בהעור והרוטב (גז"ש) מפרש קיפה פירמא ופריך הוא עצמו ליטמא טומאת אוכלין אלא אמר קיפה תבלין ו)והיה יכול להיות בין פירמא בין תבלין דאתא לאשמועינן דשתייתה כאכילתה וכן פירש בקונטרס פירמא בשר ותבלין הנקפה בשולי הקדרה ומיהו לא היה לו לומר הנקפה:

ולימא

עין משפט נר מצוה

צא א מיי' פ"ו מהל' מאכלות אסורות הל' כו סמג לאוין קלז קמא טוש"ע י"ד סי' ע סעיף א:
צב ב מיי' שם פט"ו הל' לד ועי' בכ"מ טוש"ע שם סעיף ג:

◆

רבינו גרשום

מי אמר שמואל הכי והאמר שמואל ככר שחתך. כלומר מי אמר שמואל אין מניחין כלי תחת הבשר (כלומר) [עד שיכלה וכו'] הא כלה אדמומית מניחין ומותר אע"ג דעדיין לא נצלה כל צרכו והאמר שמואל ככר שחתך עליה כו' והא הכא דגבר צלי הוא ואף על פי כן אסור: אגב (חורפיה) [דוחקא] דסכינא פליט הדם: הטמאין לרבות צירן. כלומר אלה הטמאין וגו' טמאים לא כתיב אלא הטמאים לרבות צירן וזהו ציר כשיוצא ממנו כשהוא מלוח: רוטב. שומנא: קיפא. כדמפרש בהעור והרוטב פירמא. (והוא) בשר מבושל יותר מדאי שאינו דומה שיהא בשר אעפ"כ טמא:

מסורת הש"ס

א) [עי' הרי"ף נגלה], ב) בכורות ו: לקמן קכ., ג) [עי' תוס' לעיל נט: סוף ד"ה שאני ציר מה שהניחו בקושיא תימה], ד) מהר"מ מה"ג, ה) [צ"ל שאע"פ שהתחתון גמר פליטתו תחלה אינו נאסר וכן מפרש ר"ת אלא לא שנא ועי' לשון הרא"ש בפר ל"ו], ו) [צ"ל והכא],

◆

תורה אור השלם

ו. אלה הטמאים לכם בכל השרץ כל הנגע בהם במתם יטמא עד הערב: ויקרא יא לא

◆

גליון הש"ס

גמ' אר"נ דגים וכו'. ברי"ף והרא"ש הגי' ואר"נ א"ש: שם לאסור צירן ורוטבן וכו'. ע"ל דף קכ ע"ב תוס' ד"ה למיתהו ודף קכו ע"ב תוס' ד"ה בנבלתה:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה דגים וכו' במליחה כמו בצליה ובדגים וכו' הוא דלאמר דלא שריק וכו' נ"ל: ב] ד"ה ודגים וכו' ופולטת דם העליונות עם ציר שלה או, מלת או נמחק, וצ"ל אז:

◆

לעזי רש"י

קולי"ר. לשפוך. אשטרינ"ט [אישטריינ"ט]. סונר.

◆

מוסף רש"י

הטמאים. בשלים כתיב, וה"א יתירא קדריש (לקמן קכ.) אלה הטמאים לכם בכל השרץ, ה"א יתירא (בכורות ו.). צירן. שומן הדג (שם). וקיפה. ריסוקי בשר וקפלוטות שבשולי קדירה (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones